



שופטים בבית המשפט העליון (לע"מ / זיו קורן)

כבוד השופט, מה הסיפור שלך?

פסקי הדין הם רק בחלקם טקסטים בעלי ייעוד משפטי. "באמצעות פסק הדין פונה השופט אל הציבור, כדי לקבל את אישורו. האישור דרוש להבטיח את אמון הציבור במערכת" – טוענת ד"ר ליאת פרידגוט-נצר מהאו"פ, שחקרה את נושא "השופט כמספר בטקסט שיפוטי" וניתחה פסקי דין בכלים ספרותיים. בשיחה עם עדכן היא מתייחסת גם לניתוח הספרותי שערך פרופ' פרי לפסק הדין במשפט רמון

ד"ר פרידגוט-נצר: "אני מתייחסת אל הטקסט של פסק הדין כאל נרטיב (סיפור) ומנתחת אותו בכלים של ניתוח ספרותי, כלים שפותחו במסגרת תורת הספרות והם כמו איזמלים מיוחדים, שבעזרתם פורם החוקר את התפרים שבהם תפור הטקסט ומגלה מה עומד בבסיסו ומאחוריו. לא פעם מדובר בתפרים שקורא רגיל לא יבחין בהם וידלג עליהם לתומו.

פסקי הדין במשפט נחמני – כמשל

"השופט משחק, מבחינתי, תפקיד כפול בטקסט השיפוטי – זה של השופט, החייב להגיע להכרעה שיפוטית – וזה של מספר הסיפור, שבו הוא נדרש להכריע. במחקר אני נעזרת בשתי גישות תיאורטיות שונות הדנות בשופט כמספר – הגישה האובייקטיבית והגישה הפרגמטית. הגישה האובייקטיבית משמשת לאיפיון השופט כמספר ולשרטוט הפרופיל הטיפולוגי שלו. בעזרת הגישה הפרגמטית אני מתמודדת עם השאלה מדוע נקט השופט המספר את האסטרטגיה הסיפורית שבה הוא נקט.

עבור מי בדיוק כותבים השופטים את פסקי הדין שלהם? הנמענים הטבעיים הם המתדיינים הממתינים להחלטה והקהילה המשפטית אשר לה משמשים פסקי הדין כחומר מקצועי. אבל כפי שמציינת ד"ר ליאת פרידגוט-נצר, מהמחלקה לכלכלה ולניהול באוניברסיטה הפתוחה, שחקרה את נושא "השופט כמספר בטקסט שיפוטי – שימוש ברכיבים נראטולוגיים ככלי פרשני לטקסט השיפוטי" – המתדיינים הם רק אחד מקהלי היעד של הטקסט ששמו פסק דין. שני הקהלים האחרים – החשובים הרבה יותר מבחינתו של השופט ואלה אשר עבורם הוא משקיע את כוחותיו האינטלקטואליים בכתיבת פסק הדין – הם הקהילה המשפטית (ובכללה האקדמיה) והציבור הרחב.

ד"ר פרידגוט-נצר ניגשה אל חקר פסקי הדין כחוקרת משפט וספרות ובדקה את דמותו של השופט כמספר. היא עורכת דין במקצועה, שבמקביל ללימודי המשפטים סיימה לימודי ספרות. כיוון שנמשכה אל שני התחומים באותה מידה ולא רצתה לבחור ביניהם – הפכה את השילוב של השניים לתחום התמחותה.



רותי נחמני במסדרון בית המשפט העליון: הכרעה משפטית ומוסרית קשה (פלאש 90)

לא השורה התחתונה מעניינת – אלא תיאור הדרך אליה

ד"ר פרידגוט-נצר: "בחרתי במשפט נחמני בגלל ריבוי הדרגים שבהם הוא נידון, ובגלל ריבוי השופטים שמצאו לנכון לחבר פסקי דין במשפט הזה, כי גם אם בהרכב מסוים התקבלה ההחלטה ברוב קולות, החלטת הרוב לא נוסחה בפסק דין אחד. שופטים רבים החליטו לכתוב איש איש את פסק דינו בפרשה, וכך אתה מקבל כמה וכמה פסקי דין שהשורה התחתונה שלהם זהה, אבל הדרך שבה מגיעים אליה שונה משופט לשופט. לכל שופט היה חשוב לפרסם ברבים את דרכו הייחודית, או – את הסיפור כפי שהוא רואה אותו.

"בפסק הדין, כל שופט מספר מחדש את סיפור המעשה. כצפוי – מספר הסיפורים כמספר המספרים. אני אומרת "כצפוי", כי אנחנו מכירים את סיפור רשומון – ועדיין אתה נשאר לא פעם המום מן השוני בעלילות שמגוללים השופטים השונים בבואם להכריע באותו עניין עצמו. אצל השופט אריאל הסיפור הוא כמעט סיפור של מערבון, עם בחור רע ובחורה מסכנה וגיבור שבא ומושיע אותה ממצולות הייאוש. אצל השופט טירקל אתה קורא בנשימה עצורה סיפור של מסע חיפושים רומנטי. אצל השופטת שטרסברג-כהן אתה מקבל וידוי אישי דרמטי.

"כחוקרת משפט וספרות, לא השורה התחתונה מעניינת אותי, אלא התהליך שהוביל כל שופט ושופט אל השורה התחתונה הזאת. מה הדרך שהוא עושה – או ליתר דיוק, מה הדרך שאותה הוא בוחר להציג בפני הקורא של פסק הדין.

"במחקר שעשיתי, בחנתי את פסקי הדין השונים שנכתבו במשפט נחמני. זהו משפט שזכה בשעתו לתהודה ציבורית גדולה ועסק בפרשת הביציות המוקפאות של רותי ודני נחמני. הפרשה נדונה על ידי שלושה הרכבים שונים – תחילה בפני השופט אריאל, בבית המשפט המחוזי בחיפה, שפסק לטובתה של רותי. אחר כך בערעור אזרחי בבית המשפט העליון – שקיבל את עמדתו של דני – ולבסוף שוב בעליון, בהרכב מורחב, ששוב פסק לטובתה של רותי."

הסיפור, בתמצית, הוא כזה: רותי ודני נחמני נישאו וניסו להוליד ילד. תוך כדי הניסיונות האלה רותי חלתה בסרטן ועברה כריתת רחם. האפשרות היחידה שלה להגיע לאמהות הייתה באמצעות אם פונדקאית, מסלול שאז עוד לא היה חוקי בארץ. הם פנו לבית המשפט ובזכותם שונה החוק והפונדקאות הפכה חוקית בישראל. הם התחילו בתהליך של הפריה חוץ גופית – עם ביציות של רותי שהוצאו ממנה בטרם נכרת רחמה. פתאום, באמצע התהליך, דני החליט לסגת מכל העניין. זה היה אחרי שהוא ניהל רומן מחוץ לנישואים, שממנו נולדה לו ילדה והוא החליט שהוא לא רוצה להיות אב גם לילד, או ילדה העשויים להיוולד מהביציות של רותי. רותי ביקשה להמשיך בתהליך, שכן מבחינתה זו הייתה ההזדמנות האחרונה להפוך לאמא. דני, לעומתה, תבע להפסיק ולא לכפות עליו אבהות. בית המשפט נדרש להכריע כאן בין שתי זכויות יסוד – וכצפוי וכפי שאפשר גם להבין מפסקי הדין השונים ומגזרי הדין הסותרים שהתקבלו בערכאות השונות – מדובר בהכרעה משפטית ומוסרית קשה ביותר.



השופטת שטרסברג־כהן: "ליבי עם רותי, הדין עם דני" (פלאש 90)



השופט טירקל: "השופט נכנס לפרדס ולפידו בידו" (פלאש 90)

בתור שכזאת יש לי מחויבות לכללי המשפט. כאשת משפט אני נאלצת לפסוק, בלב כבד, לטובתו של דני. או במילותיה שלה:

"גם אם המשבר נוצר על ידי דני נחמני... וגם אם דעתי האישית אינה נוחה מדרכו, אין באלה כדי לשלול ממנו את הזכות לחזור בו מהסכמתו".

"במישור האישי, נתונה אהדתי לרותי נחמני, אלא שאהדה אינה יוצרת זכות. במישור הציבורי תנגוד אכיפה (כלומר – החלטתה לטובתה של רותי) את זכויות היסוד של האדם, ולפיכך לא תעלה היא בקנה אחד עם טובת הציבור ועם המדיניות המשפטית הראויה".

ד"ר פרידגוט־נצר: "למה בחרה השופטת בדרך זאת של כתיבת הטקסט? התשובה היא – מפני שהיא ביקשה ליצור אפקט מסוים אצל הקוראים, שכאמור אינם דווקא המתדיינים. קהלי היעד החשובים באמת של השופט הם הקהילה המשפטית (עולם ההתייחסות שלו) – אבל במקרים רבים מאוד, הנמען הראשון של פסק הדין הוא הציבור הרחב. הציבור אמנם לא קורא פסקי דין, אבל הוא לומד עליהם ממה שמצוטט מהם בדיווחים העיתונאיים. וידיה של השופטת שטרסברג כהן מחזק את אמינותה המקצועית בעיני הקורא/ הציבור, תוך שהיא יוצרת אצלו הזדהות רגשית עמה במישור האישי.

במקום "או משפט, או צדק" – "משפט צדק"

"השופט פונה באמצעות פסק הדין אל הציבור ומבקש לשכנע אותנו בנכונות פסק הדין ובצדקתו, כי בסך הכל הוא מבקש את אישורו לפסק הדין שהוא נותן. האישור הזה דרוש לשופט כדי להבטיח את אמונו של הציבור במערכת המשפט בכלל – ובו עצמו בפרט".

פסק הדין נכתב, לפיכך, כחלק מהשיח התקשורתי שמקיים השופט עם הציבור, שיח שבו השופט רוצה לשכנע

"זה אחד החידושים במחקר שעשיתי. על פי הניתוח שלי, לא רק מה שנקרא 'סיפור העובדות' בפסק הדין הוא טקסט נרטיבי, אלא פסק הדין כולו. כלומר, אני לא מבודדת את סיפור העובדות מהניתוח המשפטי. אני מראה שגם הניתוח המשפטי הוא טקסט עם מבנה נרטיבי. את הטקסט המשפטי אני בוחנת לא רק דרך הוראותיו הנורמטיביות, אלא דרך הבחירות הסיפוריות שלו. כך מתגלים רבדים עמוקים יותר של הטקסט ונחשפת העשייה השיפוטית המכוננת אותו".

השופטת שטרסברג־כהן: וידוי מפתיע

למשל, השופטת טובה שטרסברג־כהן, שמחליטה לדחות את תביעתה של רותי וקובעת שאי אפשר לכפות אבהות על דני – ועל כן אין להמשיך בתהליך הפריית הביציות. בצורה די מפתיעה, היא מתחילה את פסק הדין שלה עם וידוי אישי, על הקושי העצום שיש לה לכתוב את פסק הדין, בסוגיה שהיא כל כך מורכבת וכל כך טעונה מבחינה רגשית. לא רק שאובייקטיבית הסוגיה היא סבוכה וקשה, לה עצמה כאדם יש קושי עם זה, כי כאדם יש לה עמדה רגשית ברורה בנושא. ליבה עם רותי.

די מדהים לקרוא טקסט כזה בתוך פסק דין, כי הרי הציפייה היא שהשופט ישמור על ניטרליות ולא יגלה הזדהות רגשית עם אחד הצדדים. והנה השופטת שטרסברג־כהן עושה את זה – ולא במקרה. המהלך שלה מכונן. אם אחרי הווידוי הזה, השורה התחתונה בפסק הדין הייתה דחיית תביעתו של דני – זה היה לגמרי מובן, כי מלכתחילה הצהירה השופטת שהיא "משוחדת" וליבה עם רותי. אבל – לא. השורה התחתונה שלה היא דווקא הפוכה: היא מקבלת את עמדתו של דני. פתאום מתברר שכל המהלך הווידוי הגדול בא בעצם להגיד לקורא – 'תראה, אני כשופטת בצד שלך, הקורא. כמוני – כמוך. כאדם – ליבי עם רותי. מאוד הייתי שמחה לתת לה את מבוקשה, אבל מה לעשות, שלא כמוך, אני יושבת בכיסא הזה כאדם פרטי, אני יושבת כאן כשופטת.

את הציבור בנוכחות הכרעתו המשפטית. ואם השופט יודע שדעת הקהל נוטה לצדה של רותי – והוא עצמו מחוייב על פי מצפוניו והבנתו המשפטית, לפסוק נגדה – הוא רוצה לשכנע את הציבור שהוא, בכל זאת, פסק נכון.

כמובן שלא בכל משפט ימקוט השופט במהלך כזה. הוא לא יטרח לעשות זאת בתיק אלמוני, שלא מעורר כל הד בציבור. במקרה כזה, פסק הדין יהיה ענייני הרבה יותר – ויתרכז במתדיינים עצמם. מבנה הטקסט יהיה אחר וגם לשוני – יבשה הרבה יותר.

פסק הדין של השופט טל במשפט נחמני נכתב תוך התייחסות מפורשת לפסק דינה של השופטת שטרסברג-כהן. שופטים מעבירים את פסקי הדין שלהם לעיונם של שופטים אחרים בהרכב שבו הם יושבים. לא פעם ניתן לראות את השיח הגלוי והסמוי בין פסקי דין אלה. השופט טל פסק לטובתה של רותי, אבל הוא לא התווכח עם נימוקיה המשפטיים של השופטת שטרסברג-כהן, אלא יצא כנגד עצם המהלך הסיפורי שלה.

נקודת המוצא של השופט טל היא שהסוגיה הנדונה חורגת מתחומי המשפט ולמשפט אין כלים להכריע בו. בטענו כן, הוא משמיט את הבסיס שעליו בנוי המהלך הסיפורי של השופטת שטרסברג-כהן, שטענה כזכור שהיא נאלצת לפסוק שלא על פי צו ליבה, כי עליה לפסוק על פי כללי המשפט. קורא יקר, אומר השופט טל, אל תלך שולל אחר סיפור הווידי שהיא מציגה. המשפט אינו נותן לה כלים מספיקים כדי לפסוק בסוגיה זו. זה לא סיפור משפטי, אלא סיפור חברתי-מוסרי וצריך לדון בו על פי הצדק.

בעוד שהשופטת שטרסברג-כהן בונה את כל המהלך שלה על דיכטומיות – "שכל" מול "רגש", "פרטי" מול "ציבורי" וכו' – השופט טל מוסיף עוד זוג: "משפט" מול "צדק". אבל אם צריך לבחור ביניהם ובחרים במשפט דווקא, התוצאה לא תעלה בקנה אחד עם ה"צדק". הוא עצמו "פותר" את הדיכטומיה בדרך של סינתזה – "משפט צדק", חיבור שהוא טבעי ל"משפט". לפי השופט טל, זה אומר לפסוק לטובתה של רותי.

השופט – כגיבור מושיע

השופט אריאל, שפסק לטובתה של רותי נחמני בבית המשפט המחוזי, מציג דמות שונה מאוד של שופט מספר. אצלו הסיפור הוא סיפור פשוט של טובים ורעים. דני הוא האיש הרע: "הוא לא גילה עתה רוחב לב ונדיבות כלפי רותי, אלא הפגין כלפיה צרות עין וקשיחות מלווה בציניות ובאנוכיות ובמידה לא קטנה של שוביניזם".

רותי, לעומתו, היא אישה מסכנה, עקרה, הרוצה פרי בטן וזד אחד עומד לה למכשול. השופט אריאל בונה באריכות סיפור של דרמה, העומדת להסתיים בכי רע, כדי שברגע האחרון יופיע הוא עצמו – השופט – כגיבור מושיע שיתן לרותי את מבוקשה.

"משהחל המסע לקראת הלידה אין לאפשר לבעל לטרוף את הקלפים ולהטריף את דעתה של האשה, ובמועד, בו הוא מחליט מסיבה זו או אחרת לשנות את דעתו, להפסיק את התהליך רק מפני שזה רצונו".

כדי לתת לגיטימציה נוספת לפסק דינו, הוא מפתח סיפור אלטרנטיבי, הצופה אל העתיד, שבו דני כמו חוזר בתשובה, ואחרי לידת בנו הוא ממלא את תפקיד האב בנאמנות,

ב'הפי'אנד' מרגש וסוחט דמעות כותב השופט: "אף שהבעל, בשלב זה, ניצב בעמדה השוללת הולדת ילדים מהביציות האמורות, אפשר וברבות הזמן ישנה את דעתו, אולי אף לפני גמר תהליך הפונדקאות ובבוא הילד לעולם, יאהב אותו. אפשר ואפשר שאף ירצה לקחת חלק פעיל בגידולו ובחינוכו ובקיום קשר אבהי איתו, שהרי גדולות ונפלאות דרכי אבות ובנים".

לעומת הסיפור הזה, הסיפור שמשרטט השופט טירקל, משופטי בית המשפט העליון, הוא סיפור של מסע. גם השופט טירקל משתף את הקורא בלבטיו, אבל בניגוד לשופטת שטרסברג-כהן, אצלו הווידי הוא חלק מההנמקה המשפטית. גם הוא סבור, כשופט טל, שהסוגיה עומדת מחוץ למה שניתן להכרעה בכלים שיפוטניים וכשופט אין לו דרך סלולה ללכת בה. באין דרך מוכרת, אין לשופט לפנות אלא אל עצמו – וזה מה שהוא עושה.

"הוא (השופט) נכנס אל גנזי הפרדס ובידו לפידו, לפידו הקטן שלו, וכל נתיבותיו חתחתים, תהומי תהומות והררי הרים. ..." "במרחבים פתוחים ומפחידים אלה אין בכוחו של המשפט להתוות לנו דרך." כך דוחה גם הוא את מהלכה של השופטת שטרסברג-כהן. "תוהו אני מה הטעם בניסיון לשקול במאזני משפט את הערכים המתנגשים, או בניסיון ללכת ב'דרך מדרכי המשפט' כאשר משקל הערכים משתנה לפי האוחז ביד מידת משפט..."

"התשובה תימצא אפוא בעולם הערכים הפנימי של כל אחד מאתנו. אף אני אינני מהסס לומר, שמותר לה שתימצא באוצר הרגשות שבתוך לבו של כל אחד מאתנו."

אצל שטרסברג-כהן ההנמקה השיפוטית לא רק שאינה קשורה לחיבטי נפשה, אלא אדרבא – היא סותרת אותם. אצלו, השורה התחתונה היא היציאה מפרדס הלבטים אל הקרקע הבטוחה של ההחלטה, שמקורה דווקא בתחום הרגש.

מניתוח פסקי הדין ומהשוואתם מתגלה עובדה מעניינת: ככל שהשופט כמספר נחשף יותר (כלומר ככל שהוא מכניס את עצמו יותר אל הסיפור שבטקסט) כך מודגש יותר המספר כשופט (כלומר – הוא מתאמץ יותר להבליט את ייחוד הכרעתו השיפוטית).

ניתוח ספרותי לפסק הדין במשפט רמון

ד"ר פרידגוט-נצר: "כל שופט והסגנון שלו, כל שופט והמהלך הסיפורי שלו ובהתאם גם נבנית דמותו. הדרך שבה הדמות הזאת נבנית היא נושא המחקר שלי. כמעט מיותר לציין, שכתובת הסיפור נעשית תוך הבלטת עובדות מסוימות והעלמתן של אחרות. אחת התרומות של המחקר נוגעת להכרח להפנים את העובדה שהמהלך הנרטיבי הוא חלק מהמהלך השיפוטני".

כאן כדאי להבהיר ש"משפט וספרות" מורכב משני תחומי משנה: 'משפט וספרות' ו-'משפט כספרות'. בראשון בוחנים תמות משפטיות כפי שהן מוצגות בספרות. למשל – "המשפט" של קפקא, או "על תנאי" של אקירה יושימורה. בנושא כמו זכויות אסירים, הספרות מאפשרת הצצה אל עולמו של האסיר ולפסיכולוגיה שלו, והתובנות העולות מהצצה זו יכולות לסייע לעולם המשפט בבואו לקבוע את זכויות האסיר וגבולותיהן.

צוות למינה

לקט של רישומים מתוך ימי עיון ואירועי תרבות באוניברסיטה הפתוחה

(המשך מעמוד 12)

■ ■ ■ ■

בניגוד למה שאפשר לחשוב, הסביר פרופ' חפץ, מצב של ישיבה בחיבוק ידיים איננו מצב סטטי מבחינת המידע העובר בין שני הצדדים. כל צעד שאחד משני הצדדים עושה – גם במצב של אי התקדמות – הוא אמירה ואיתות לצד השני. לפי מודל זה של תורת המשחקים, להצעה נועזת ומרחיקת לכת של אחד הצדדים, שבאה לקצר תהליכים ולחסוך מראש את מחירה של ההסלמה אין סיכוי להתקבל אם הוצעה טרם זמנה. הצד השני ידחה אותה על הסף, שכן היא תעורר אצלו באופן אוטומטי חשדנות בדבר עמדותיו האמיתיות של המציע.

■ ■

פרופ' שרה גורי רוזנבליט, מהמחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה, הרצתה ב"יום המחקר" על "טכנולוגיות דיגיטליות במערכות להשכלה גבוהה – ציפיות סוחפות ויישומים בפועל". פרופ' גורי רוזנבליט עמדה על כמה הנחות יסוד רוחות – ומוטעות – בקשר לשימוש בהוראה המקוונת בתחום ההשכלה הגבוהה. הראשונה – **קיצים הקרוב של הקמפוסים**, כי הסטודנטים ברחבי העולם מעדיפים הוראה מרחוק. מסתבר שרוב הסטודנטים מעדיפים את המפגשים פנים אל פנים ומשתמשים בלמידה מרחוק רק כאמצעי עזר.

■ ■ ■

הנחה מוטעית נוספת אחרת – **ההוראה המקוונת תוריד עלויות**. מסתבר שההוראה המקוונת יעילה בקבוצות קטנות, כמו בסמינריונים, ועלותה של ההוראה בקבוצות קטנות היא דווקא גבוהה. והנחה נוספת – **ההוראה הדיגיטלית תשנה את אופי ההוראה והלמידה** ותפתח כשרי חשיבה טוב יותר אצל הסטודנט. גם זה לא קרה. הטכנולוגיות הדיגיטליות התי גלו כמועילות מאוד בתחום הסיוע להוראה ובתחום המחקר – אבל "בגדול" לא שינו את אופי ההוראה והלמידה.

■ ■ ■



ד"ר זיו ברוך, מהמחלקה למדעי הטבע והחיים, שדיבר על "**אבק הנגב כארכיון אקלימי של אירופה וסוהרה**" ציין שהחודשים המאובקים ביותר בארץ הם מרץ ואפריל – בדיוק הזמן שבו עורכות עקרות הבית בישראל את ניקיונות הפסח! מתברר שחלקו של האבק מגיע אלינו מהסוהרה. במחקר שבו השתתף ד"ר זיו התגלתה קורלציה מוחלטת בין המפה הסינופטית של הים התיכון לכמות האבק המצטבר בנגב: ככל שהלחץ בים התיכון נמוך יותר על המפה הסינופטית – כך מגיע יותר אבק לנגב.

(המשך בעמוד 21)

התחום השני, "משפט כספרות" – שהוא התחום שבו עוסק המחקר של ד"ר פרידגוטניצר – בוחן טקסטים שיפוטיים בכלים ספרותיים. זה מה שהיא עשתה עם פסקי הדין במשפט נחמני – וזה מה שעשה (במוסף "ספרים" של **הארץ**) פרופ' מנחם פרי עם פסק הדין במשפט רמון. לדעת פרופ' פרי יש בקיעים רבים בסיפור העובדות שמספרים השופטים בפסק דינם, בקיעים המטילים בספק את אמיתות הסיפור כפי שהוא מוצג על ידם – וממילא במהימנות המספרים). לטענתו של פרופ' פרי, אם זה הסיפור, המסקנה צריכה להיות דווקא זיכוי של רמון ולא הרשעתו.

ד"ר פרידגוטניצר: "ברמה התיאורתית הניתוח של פרופ' פרי דיבר אליי. הוא אומר: אני מתייחס אל הטקסט של פסק הדין כאל סיפור. אני מנתח אותו בכלים של ניתוח ספרותי והוא צריך לשכנע אותי שהוא קוהרנטי ושכל המסקנות שבו מעוגנות בו עצמו. נכון, זה ניתוח בכלים ספרותיים, אבל זה ניתוח שחייב להתקבל גם על דעתו של משפטן, כי הטקסט – מלבד היותו שיפוטי, חייב להיות גם מסתבר וקוהרנטי. לדעתו של פרופ' פרי, בתור שכזה פסק הדין במשפט רמון נכשל. על פי הפעולות המתוארות על ידי השופטים עצמם בפסק הדין – הפרשנות שנתן רמון למה שהתרחש בינו לבין החיילת הייתה בהחלט סבירה. כיוון שכך אי אפשר לייחס לו את היסוד הנפשי הנדרש ל'התגבשות העבירה' ולכן גם אי אפשר להרשיע אותו.

"ד"ר אורית קמיר, שהשיבה לפרופ' פרי כעבור שבוע, אף היא במוסף "ספרים" של **הארץ**, עשתה אותו דבר בדיוק לטקסט של פרי עצמו, והוכיחה, לדעתה, שמסקנת השופטים דווקא תואמת יפה את הטקסט ושההרשעה בהחלט מתבקשת מתוך העובדות.

הניתוח הספרותי – עילה לערעור?

"ייתכן מאוד שצריך היה להרשיע את השר רמון, אלא שאחת הבעיות שיש לי עם פסק הדין היא שהטקסט שלו נכתב – ונקרא – כאילו אין השופטים עצמם בטוחים שדי בנשיקה כדי להצדיק את ההרשעה. לכן הם בוחרים במהלך של העצמה.

"הם עושים דרמטיזציה לסיפור בתיאור מעשה הנשיקה. בפועל, הנשיקה מקבלת בפסק הדין תבנית סיפורית של אונס. השופטים מדגישים גם את ה'תהום הפעורה' בין הגרסאות הסיפוריות של הנאשם והמתלוננת, בעוד שהתהום הזאת היא לא יותר מבור קטן. באופן כזה מוחלשת עד מאד ההוקעה הנורמטיבית של המעשה ששמו – נשיקה בכפיייה. "אם החוק קובע שעל מעשה של נשיקה בכפיייה מגיע עונש, הרי שדי בתיאור המעשה כדי להצדיק את ההרשעה ולא צריך לעשות ממנו אונס. הניפוח הדרמטי – מיותר ופוגע בסיפור האמיתי. כך נופלים השופטים לתהום/בור שהם עצמם כרו, כפי שאמנם מראה הניתוח של פרופ' פרי".

הניתוח הספרותי – העשוי לגלות פנים חדשות בפסק הדין, או נקודות חולשה במקומות לא צפויים – יכול להיות בהחלט בעל ערך משפטי. במחקר האקדמי כבר הופיעה הצעה להשתמש בניתוח הנרטיבי של פסק דין כעילה לערעור. עד כה הדבר לא נעשה, אבל עצם ההצעה מוכיחה איזה פוטנציאל יש לתחום המחקרי החדש הזה. ■